

'garantie' die van Hall van een der geheime agenten ontving¹, werd hij uitdrukkelijk gemachtigd, gelden te gebruiken 'voor steunverlening aan ondergrondse groepen en organisaties in hun strijd tegen de vijand'). Het NSF, de 'bankier van het verzet' (als zodanig uniek in de bezette landen van Europa), ontving giften van particulieren en particuliere instellingen, sloot leningen af (minimumbedrag f 25 000) en kreeg grote bedragen die met het NSF samenwerkende belastinginspecteurs ('het Belastingverzet') door allerlei manipulaties wisten vrij te maken. Wat gebeurde met dit geld? Een deel ging via 'De Zeemanspot' als aanvullende steun naar de gezinnen van bijna vijfduizend opvarenden van de koopvaardij, van ca. veertienhonderd opvarenden van de marine en van ca. driehonderd andere militairen die in dienst stonden van de Nederlandse regering. Voorts liet het NSF in de zomer van '44 aan naar schatting tienduizend gezinnen van onderduikers of van gearresteerde illegale werkers gemiddeld f 100 per maand uitbetalen en overeenkomstige bedragen aan wellicht achtduizend Joodse onderduikers. Tenslotte stelde het gelden ter beschikking aan illegale groepen (zulks al voordat de 'tweede machtiging' uit Londen was ontvangen), in de zomer van '44 naar schatting f 100 000 per maand. Er was een groot net van medewerkers, bijna tweeduizend in het gehele land, elke steunaanvraag werd zorgvuldig bekeken, voor uitbetaalde bedragen werden (behalve door de Joodse onderduikers) kwitanties getekend. Van Hall was een groot organisator, een bij uitstek inspirerende leidersfiguur bovendien – hij gaf zich veel moeite, fricties binnen en tussen de illegale groepen te overwinnen; hij werd dan ook vaak aangeduid als 'de olieman'.

Zo bestond er bij sommige organisaties groot wantrouwen tegen de illegale CPN. Zeker, de nieuwe partijleiding welke in de lente van '43 op advies van de *Komintern*-verbindingsman Daan Goulooze door Jan Postma was gevormd, stelde zich ruimer op dan de vorige welke door Paul de Groot was gedomineerd, maar wie *De Waarheid* las, kreeg toch menigmaal het gevoel dat de communisten het achterdeurtje van de z.g. dictatuur van het proletariaat lieten openstaan. Anders dan in de eerste jaren van de bezetting het geval was geweest, had de CPN van de tweede helft van '43 af geen eigen sabotageploegen meer – wat van die ploegen over was, werd via Gerben Wagenaar, lid van de Raad van Verzet, aan die Raad als het ware aangehaakt. De CPN verdween daarmee ietwat uit het zicht van de 'SD'. '*Eine illegale kommunistische Partei*', aldus het laatste

¹ Tekst in (RvO) P. Sanders: *Het Nationaal Steunfonds. Bijdrage tot de geschiedenis van de financiering van het verzet 1941–1945* (1960), p. 37–38.